

บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์
อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

**THE SANGHA ADMINISTRATIVE ROLES IN MUANG DISTRICT,
LOEI PROVINCE**

พระมหาอาคม อดุลเมธี¹

พระมหาจักรพล สิริธโร²

¹นิสิตปริญญาโทหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Pramaha Arkom Athamedhe¹

Pramaha Jakkrapol Siritharo²

Student of Educational Administration

¹Mahachulalongkorn Buddhist University, Loei Religious College

²Mahamakit Buddhist University, Srilanchang Campus

Corresponding Author E-mail: siritharo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย และ (2) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวนประชากรทั้งหมด 323 รูป/คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 181 รูป/คน โดยการสุ่ม การเลือกตัวอย่างสุ่มแบบความน่าจะเป็น (Probability sampling) ใช้แบบสอบถาม แบบวัด 5 ระดับในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การปกครอง การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ (2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหานั้นก็คือ พระสังฆาธิการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้าน การศึกษาสงเคราะห์ และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากกว่าเดิม โดยเฉพาะงานด้านการศึกษาสงเคราะห์นั้นถือว่ามีสำคัญในการพัฒนาสังคมและการพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์ ส่วนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็มีความสำคัญในการสอนให้บุคคลทั่วไปยึดหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความมั่นคงและส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองด้วย

คำสำคัญ: พระสังฆาธิการ; บริหารกิจการคณะสงฆ์;

Abstract

The purpose of this research was (1) to study the role of Sangha Affairs Administration in Muang district, Loei province, and (2) to study the problems and suggestions in Sangha Affairs Administration in Muang district, Loei province. The survey was carried out in the study. The selected population consisted of 323 people in Muang district, Loei province. The samples were 181 people selected arbitrarily by employing Krejcie and Morgan table. The data was collected through questionnaires, and the researchers further employed the probability sampling with a 5-level questionnaire, mean statistics, standard deviation, and one-way analysis of variance to collect data.

The researchers found that: (1) the general role of Sangha Affairs Administration in Muang district, Loei province were found at high level. When taken into consideration in each aspects, it was found that the Sangha administrators were considered that the field of religious studies, welfare, the propagation of Buddhism, and the public welfare were ranked in the medium, whereas it was noted at high level in aspects of governance and public works. (2) The recommendations toward the Sangha administrators in Muang district, Loei province were that the administrators should give priority to the development of Buddhist studies, social work education, and public services. As a result, Buddhist studies were the most substantial prospect to uphold and advocate Buddhism.

Keywords: Sangha; Sangha Affairs Administration;

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธมฺมปาโล), 2555, หน้า 1) ครั้งในอดีต ได้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญการปกครองได้อำนาจอาณาจักรและจารีตเป็นหลักอุดหนุน เมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยในคณะสงฆ์ จนเป็นเหตุขัดข้องและจำเป็นต้องพึ่งรัฐ ก็ได้อำนาจรัฐช่วยแก้ไข ดังเช่นสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช การคณะสงฆ์และการพระศาสนาได้ดำเนินมาด้วยลักษณะนี้ และเป็นที่ยอมรับนับถือของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ตลอดจนองค์ประมุขของประเทศ เพราะคณะสงฆ์ได้ดำเนิน

กิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่คณะสงฆ์และประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม (พระครูสุชาตวิฑูรกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต), 2555, หน้า 1)

การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนาการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมี กฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการปกครองคณะสงฆ์เชื่อว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ดังนั้น งานในคณะสงฆ์ต้องมีความพร้อมในส่วนของการบริหารและการจัดการต้องก้าวหน้าไปมากทันโลกทันเหตุการณ์ คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยากรเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ (พระสมุห์กาพร สุชาโต (พิเชษฐสกุล), 2555, หน้า 2)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการทำศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่ได้อยู่แล้วก็จะได้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่วนที่ต่อยักก็จะได้ประมวลข้อเสนอแนะให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ขอบเขตการวิจัย

1) **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยจะใช้เอกสารและหลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ตามพระราชบัญญัติกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

2) **ขอบเขตประชากร** การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากประชากร ประกอบด้วย พระสงฆ์สามเณร แม่ชี และศิษย์วัด ในเขตปกครองพระสังฆธรรมยุต ในอำเภอเมืองจังหวัดเลย จำนวน 323 รูป/คน

3) **ขอบเขตด้านพื้นที่** ได้แก่ เขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Description Research) โดยทำการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากประชากร ประกอบด้วย พระสงฆ์ 204 รูป สามเณร 72 รูป แม่ชี 10 คน และศิษย์วัด 37 คน ในเขตปกครองพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมืองจังหวัดเลย จำนวน 323 รูป/คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาด (sample size) โดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1975) ได้จำนวน 181 รูป/คน แล้วทำการเทียบสัดส่วนแบ่งตามการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (จักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก, 2564, หน้า 105) ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มคน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
พระสงฆ์	204	113
สามเณร	72	40
แม่ชี	10	7
ศิษย์วัด	37	21
รวม	323	181

2. เครื่องมือทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นแบบสอบถามบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ สถานะ อายุ และการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีลักษณะแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน ๓๐ ข้อ โดยแบ่งเป็น 6 ด้านได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามวิธีคิดของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยค่าแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	บทบาทของพระสังฆาธิการมีมากที่สุด
4	หมายถึง	บทบาทของพระสังฆาธิการมีมาก
3	หมายถึง	บทบาทของพระสังฆาธิการมีปานกลาง

2	หมายถึง	บทบาทของพระสังฆาธิการมีน้อย
1	หมายถึง	บทบาทของพระสังฆาธิการมีน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยลักษณะแบบสอบถามแบบเปิด (open end)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่นิยมใช้ทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้ (สุวรรีย์ ศิริโกการภิมย์, 2546, หน้า 140)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นได้ดังนี้

1. บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ในการศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ได้ผลดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

บทบาทของพระสังฆาธิการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การปกครอง	3.54	0.83	มาก
การศาสนศึกษา	3.67	0.84	มาก
การศึกษาสงเคราะห์	3.52	0.81	มาก

การเผยแพร่	3.81	0.89	มาก
การสาธารณูปการ	3.57	0.89	มาก
การสาธารณสุขสงเคราะห์	3.51	0.81	มาก
รวม	3.60	0.89	มาก

จากตารางพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเผยแพร่ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.89) การศาสนศึกษา ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.84) การสาธารณูปการ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.89) การปกครอง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.83) การศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.81) และการสาธารณสุขสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

2. ปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการปกครอง

ปัญหา/อุปสรรค

- พระสังฆาธิการขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในองค์กร
- พระสังฆาธิการปกครองพระภิกษุสามเณรได้ปกครองไม่เสมอภาค

ข้อเสนอแนะ

- ควรปกครองดูแล บังคับบัญชาพระภิกษุ-สามเณรโดยให้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นที่ตั้งและให้พระภิกษุ-สามเณรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ มติ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

2.2 ด้านการศาสนศึกษา

ปัญหา/อุปสรรค

- จำนวนสามเณรและพระสงฆ์ลดลง
- งบประมาณมีจำกัด

ข้อเสนอแนะ

- เพิ่มงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาและของงบประมาณเพิ่มเติมจากทางภาครัฐ

2.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ปัญหา/อุปสรรค

สงเคราะห์

- ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยพัฒนางานด้านการศึกษา

- งบประมาณมีจำกัด

ข้อเสนอแนะ

- เพิ่มงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาและของงบประมาณเพิ่มเติมจากทางภาครัฐ

2.4 ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ปัญหา/อุปสรรค

- ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

- ขาดสื่อการสอนการเผยแพร่ธรรมะทำให้พระเผยแผ่ได้ไม่เต็มที่

ข้อเสนอแนะ

- ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในส่วนของการเผยแพร่ธรรมและการผลิตสื่อธรรมแก่

พระภิกษุสงฆ์-สามเณรเพื่อให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

2.5 ด้านการสาธารณูปการ

ปัญหา/อุปสรรค

- พระสังฆาธิการขาดความรู้ในการวางแผนการก่อสร้างในบริเวณวัดในภาพรวม

- ขาดงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

- ควรจัดให้มีการอบรมถวายความรู้ในด้านการวางแผนการก่อสร้างและ

บูรณปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะต่าง ๆ

2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ปัญหา/อุปสรรค

- ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์

- การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

- วัดกับชุมชนควรติดต่อประสานงานที่ดีต่อกันในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณะ

ประโยชน์

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การปกครอง การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่ได้ทำหน้าที่ธรรมจักรเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเหมือนดังครั้งพุทธกาล ดังที่ มาลี ไพรสนและพระครูพิพิธสุตาทรร (2563, หน้า 87 – 88) ได้วิเคราะห์พุทธดำริเชิงยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระพุทธเจ้า พบว่ามี 2 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 ทรงวางเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมุ่งนำหลักคำสอนทางศาสนาไปพัฒนาชาวโลกให้เกิดประโยชน์และความสุข และทำให้พระพุทธศาสนามีความสมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วยองค์ 4 คือ 1) พระศาสดาเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 2) หลักคำสอนเป็นเครื่องนำออกจากทุกข์ 3) สาวกทุกระดับมีความรู้ ฉลาด แกล้วกล้า บรรลุธรรม 4) พระศาสนามีความบริบูรณ์ แพร่หลาย มั่นคงดี ฯลฯ ประการที่ 2 ทรงมีหลักในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระศาสนา 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 การขับเคลื่อนเชิงรุก และลักษณะที่ 2 การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดการองค์กร 2) หลักคำสอนทางศาสนา 3) การถ่ายทอดหลักคำสอนทางศาสนา 4) การขยายเครือข่ายทางศาสนา และ 5) การจัดความสัมพันธ์ทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการปกครอง ควรปกครองดูแล บังคับบัญชาพระภิกษุ-สามเณรโดยให้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นที่ตั้งและให้พระภิกษุ-สามเณรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ มติ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
2. ด้านการศาสนศึกษา ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาและของบประมาณเพิ่มเติมจากทางภาครัฐ
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาและของบประมาณเพิ่มเติมจากทางภาครัฐ
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในส่วนของ การเผยแผ่ธรรมและการผลิตสื่อธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์-สามเณรเพื่อให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน
5. ด้านการสาธารณูปการ ควรจัดให้มีการอบรมถวายความรู้ในด้านการวางแผนการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะต่าง ๆ
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ วัดกับชุมชนควรติดต่อประสานงานที่ดีต่อกันในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
2. ควรมีการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดำเนินการด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

องค์ความรู้ที่ได้

บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การปกครอง การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก. (2563). สถิติเพื่อการวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS เพื่อการวิจัย. เลย: สำรวยก็อปปี บ้านใหม่.
- พระครูวีรธรรมานุสิฐ (วีรพล ธมมปาโล). (2555). บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุชาตวิฑูฒิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต). (2555). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์กาพร สุชาโต (พิเชฐสกุล). (2555). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาลี ไพรสน และพระครูพิพิธสุตาทร. (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทเจ้าในบริบทพหุวัฒนธรรมอินเดีย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(5) (พฤษภาคม 2563). 82 – 95.